
Šplhejme po správných žebříčcích

Šplhejme po správných žebříčcích

HOSPODÁŘSKÉ NOVINY

27.2.2008, autor: Tomáš Opatrný

Zveřejněné žebříčky vysokých škol vycházejí z mnoha kritérií - ke každému je třeba sesbírat data a přiřadit jim nějakou váhu. Který parametr je důležitější? Pokud byste o tom nechali diskutovat akademiky, budou nad tím sedět dodnes. Redaktoři HN položili na stůl něco, co zdaleka není dokonalé, ale dá se o tom diskutovat.

Loni žebříček českých vysokých škol uveřejnila MF Dnes. Autor tam vycházel z prostého kritéria (počet publikací v mezinárodních vědeckých časopisech dělený počtem studentů). Oba údaje jsou dohledatelné ve veřejně přístupných databázích, navíc vědecký výstup u vysokých škol hraje významnou roli. Poměrně snadná metoda, poskytující jednoduchou informaci.

Bohužel však autor ani toto nezvládl a nedokázal zjistit správné počty publikací na jednotlivých fakultách, výsledky pak byly zkreslené u některých škol třeba 60% chybou. Takový žebříček je k ničemu. Při hodnocení vědy využily HN databáze spravované vládou Radou pro výzkum a vývoj (RVV). Ta každý výsledek oboduje (bodování vyjadřuje poptávku státu po určitých výsledcích - nejvýše jsou hodnoceny mezinárodní patenty) a body sčítá pro jednotlivé fakulty. Každý si pak může zjistit, jak je která škola vědecky výkonná. V tabulce RVV jsou jednotlivá pracoviště seřazena podle toho, kolik bodů vygenerovala z každého milionu korun určených na výzkum.

K dispozici tak již máme žebříčky, které vystihují jednu stránku dané školy či instituce - jak efektivně zhodnocuje veřejné prostředky na výzkum a vývoj. Nejlépe se umístil ten, kdo vytvořil za málo peněz hodně (vědecké) muziky. Autoři HN dali přednost jinému přístupu - množství výsledků z tabulek RVV vzali jako jeden parametr a za druhý zvolili množství výsledků vztahované na jednoho pracovníka. Podle prvního kritéria vítězí velké instituce produkující velkou masu výsledků, podle druhého školy zaměstnávající vědecké šampiony s nadstandardní publikační aktivitou. V tabulce se pak objevil jakýsi průměr z obou těchto kritérií.

Který přístup je lepší? Pokud by instituce jednoho dne začaly brát podobné tabulky vážně a soutěžily o lepší umístění, metoda výsledků na hlavu by je tlačila snižovat stavby lidí a produkovat drahý výzkum »outsourcingem«, kdežto metoda RVV je motivuje produkovat hodnotnější výsledky hospodárněji. Z hlediska státního rozpočtu je to lepší, ale jistě ne zcela ideální - relativně lépe dopadnou teoretické obory. Pokud bych byl ale vědychtivý student poohlízející se po dobrém pracovišti, mají kritéria HN svůj smysl - lépe je jít tam, kde se toho hodně vytvoří a zároveň je tam vysoká koncentrace nadprůměrně šikovných lidí.

Nyní slabiny. Problematické je srovnávání v oblastech, kde nejde jen o jednooborové fakulty (např. u chemie). Další slabinou žebříčků HN je jejich nízká transparentnost. U hodnocení RVV vím přesně, co musím udělat, abych měl příště o deset bodů víc. To zde bohužel zřejmě není - školy se seřadí v každém kritériu a pak očíslovají body. Nereflektuje to velikost náskoku, nedá se to použít pro srovnání se žádnou zahraniční školou.

Což je škoda, protože naším prostorem nemá být jen ČR.

Slabinou žebříčků byla jejich netransparentnost. A také nemožnost poměřovat každý rok zlepšení či zhoršení školy.

O autorovi | Tomáš Opatrný, Autor vyučuje na Přírodovědecké fakultě UP